

# Dillerin Doğuşu

İnsanoğlunun çok eski zamanlardan günümüze kadar üzerinde çok araştırma yaptığı, çok düşündüğü ve çözemediği sorulardan birisi de dilin kaynağı ve doğuşudur. Bu konu ile ilgili olarak gerek filozoflar gerek dil bilimciler bir çok açıklamalarda ve tahminlerde bulunmuşlardır. Dinler ve efsanelerde de dilin ortaya çıkışıyla ilgili bir çok inanca ve hikayeye rastlanmaktadır. “Dil ne zaman ortaya çıkmıştır?”, “Dünyada en eski dil hangisidir?”, “Acaba konuşan ilk insan ne zaman yaşamış; insan dilinin tarihi nereye kadar götürülebilir?”, “Diller tek bir kaynaktan mı, yoksa farklı kaynaklardan mı türemiştir?”, “İlk konuşmalar ne biçimde gerçekleşmiş, anlaşma nasıl bir dille sağlanmıştır?” gibi sorulara felsefenin ve bilimin getirdiği açıklamalar, ileri sürülen fikirler tahminden ileriye gidememiş ve teori olarak karşımıza çıkmıştır.

Bunun nedeni ise elimize geçen en eski yazılı metin M.Ö. 4000 yılına ait Sümerlere ait tabletlerdir. Bu yazılı metinler ancak insanlık tarihinin yakın dönemini aydınlatabilmektedir. Aynı durum Türkçe içinde geçerlidir. Türkçenin ilk yazılı metni VIII. yüzyılda elimize geçmiştir. Halbuki son yıllarda yapılan araştırmalar insanlık tarihinin bir milyon yıl kadar öncesine gittiği göstermektedir.

Prof. Dr. Muharrem Ergin dil ile ilgili en kapsamlı tanımı şöyle yapmıştır: “ Dil insanlar arası anlaşmayı sağlayan tabii bir araç, kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir kurum, seslerden örölmüş muhteşem bir yapı, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örölmüş içtimai bir müessesedir”

Dilin doğuşu sorununun insanbilim ve ruhbilim araştırmalarının sonuçlarından yararlanmakta olduğu, daha çok bu bilim dallarının yardımıyla aydınlatılabileceğidir. Dilbilim uzmanlarının, karşılaşılan güçlükler yüzünden, uzun yıllardan beri ilgilenmemeye başladıkları, bir yana bıraktıkları dilin doğuşu sorunu, son yıllarda insanbilim ve ruh bilim verilerinden yararlanılarak yeniden ele alınmaktadır. Bu arada, ocuk dili üzerindeki araştırmalar da dilin doğuşunu aydınlatmaya yarayacak ipuçları verilmektedir.

Dili meydana getiren sözcüklerdir. Dilin doğuşunu araştırırken ilk olarak sözcüklerin nasıl oluşturulduğudur. Biliyoruz ki sözcükler insan zihninde yarattığı bir şeyi aktarmak için kabullendiğimiz birer ses kalıbından oluşur. “Sesli anlaşımlar döneminde bu kalıplar nasıl oluşmuştur?” Dilin doğuşu konusunda birçok görüşler ve varsayımlar da bulunmaktadır. Ancak bu görüşlerden hiçbirisi tek başına dilin kaynağı olamamış, dilin doğuşu ile ilgili soruları tam olarak açıklayamamıştır. Bu görüşlerin birkaçı şunlardır:

## a- Yansımaları Temel Alan Görüş

XIX. yüzyılın sonlarıyla XX. yüzyılın başlarında Alman dilcisi W. Oehl'ün aralarında bulunduğu kimi bilginler dilin doğuşunu ses taklitlerine dayandırmışlardır. Bütün diller incelendiğinde, doğadaki sesleri taklit ettikleri görülmektedir. İnsan çevresindeki doğa olaylarını, hayvanların ve ses çıkaran bütün eşyanın seslerini taklit etmek suretiyle dili oluşturmuştur. Türkçemizdeki, miyavlamak, hırlamak, melemek, kükremek sözcükleri hayvan seslerini taklit ederek oluşturulmuştur. İnsan seslerini taklit ederek oluşan eylemlere de rastlıyoruz. Üflemek, horlamak, inlemek gibi. Bunun dışında yine belli bir sesin betimlenmesinden de sözcükler ortaya çıkmıştır. Takırtı, gümbürdemek, şırıldamak, çatırdamak.

## **b- Ünlemleri Temel Alan Görüş**

Bazı dilbilimcilerde dilin doğuşunu ünlemlere dayandırmış; insanların çeşitli durumlar karşısında, ruh ve bedenle ilgili duygularının etkisiyle çıkardıkları ünlemlerin sonra sözcüklere dönüştüğünü, çeşitli kavramları karşıladığını öne sürmüşlerdir. Ah, of, uf, ih gibi ünlemlerden oluşan inlemek, oflamak eylemleri bu görüşü destekleyen örneklerdir. Ancak bu öğelerin sayısının çok az olması, dilin doğuşunu bu görüşe bağlamanın yerinde olmadığını göstermektedir.

## c- İş Kuramı

XIX. yüzyılın sonlarında L. Noir  gibi kimi bilginler, dilin doğuşunda ortak çalışma, birlikte iş yapmanın etkili olduğu görüşünü benimsemişlerdir. Bu kurama göre, dildeki ilk sözcükler, insanların bir arada, toplu halde iş yaparken, anlaşma amacıyla çıkardıkları seslerden oluşmuştur. İnsanların toplu halde iş yaparken; yapılan işi kolaylaştırmak üzere birtakım ritmik sesler çıkardıkları gerçektir. İlkel kavimlerde iş yapılırken ritmik seslerin çıkarıldığı, şarkılar söylendiği de görülen bir olaydır. Örneğin birlikte bir şey kaldırırken hop sesini kullanmaları ya da kazmak gibi sözcükler bu kuramı desteklemektedir. Ancak iş yapılırken iş yapılırken çıkan sesler gibi, bu seslerinde dilin kaynağı olacağı görüşünü benimsemek kolay değildir.

## ç- Jest ve Mimikleri Temel Alan Görüş

Alman bilgini Wilhelm Wundt, Völkerpsychologie isimli eserinin ilk cildini dil konusuna ayırmış ve dilin doğuşu sorununun bazı noktalarını aydınlatılmasını sağlayan yargılara varmıştır. Wundt, ruhbilimin verilerinden yararlanmış, jest ve mimikleri temel alan görüşü ortaya atmıştır. Bu görüşe göre insanlar bazı duygularını anlatabilmek için çeşitli beden hareketlerini yapmaktadırlar. Bu hareketlerin ağızda konuşma organlarına yansması ile sözcükler meydana gelmiştir. Ağızdan çıkan ilk sesler önce içgüdüselken daha sonra, zaman içinde bilinçli olarak kullanılan bir anlatım aracı olmuşlardır. Wundt'un görüşüne katılan bir başka bilginde J. Vendryes'dir. Vendryes'e göre insan, başlangıçta doğal refleksler biçiminde bazı sesler çıkarmışlar; bunları, belirtme değerini fark ederek sonradan bilinçli olarak kullanmışlardır. Örneğin; kızgınlık belirtisi olan hom hom yapmasından homurdamak, bir şeyi üflerken püf püf yapmasından üflemek sözcüklerinin çıkması gibi.

#### d- Müziği Temel Alan Görüş

Dilin doğuşu konusunda ortaya atılan bir başka varsayımda; dille müziğin aynı kaynaktan çıktığıdır. Bu görüşü ileri sürenlere göre sözcükler, insanların söyledikleri şarkılardan oluşmuştur. İlkel insanların birlikte iş yaparken, ritmik birtakım sesler çıkararak çalışmaları ve iş yaparken söylenen şarkılar biçimine dönüşmüştür. İşte sözcükler, bu şarkılardan türemiştir. Sözcüklerin sesleriyle anlamları arasında ilişki bulunduğu görüşünü benimsemişlerdir.

Dilin doğuşu konusunda başka görüşler ve varsayımlar da bulunmaktadır. Ancak bu görüşlerden hiçbiri tek başına dilin kaynağı olamamış, dilin doğuşu ile ilgili soruları tam olarak açıklayamamıştır.

### e. Ay-Dil Kuramı

Bu kuram Ay'ın birtakım mistik özelliklerinden yola çıkarak ortaya atılmıştır. 1922 yılında Alman dilcisi Ernst Böklen “İnsanların Ay'ın değişik biçimlerini ‘ağız’a benzetmişler ve Ay'ın konuştuğunu sanarak kendileri de dilleri kullanarak ağızlarına biçimler vererek Ay'ı yansılamışlardır.” diyerek dilin doğuşunda Ay'ın büyük bir rol oynadığını söylemiştir.

## **f. Güneş Dil Kuramı**

Monojenist bir görüş diyebileceğimiz bu kuram 1935–1936 yıllarında Türk dilcilerle Viyanalı dil bilgini Dr. Herman Kvergiç ve Fransız Sümerolog Hilaire de Barenton tarafından ortaya atılmıştır. Bu görüşe göre bütün dillerin ve ulusların kökünün Sümer dini ve Sümerler olması gibi, bütün dillerin kaynağı da Sümercedir aynı zamanda Güneş'in bütün varlıklara hayat vericiliği yanında dili de yaratabileceğini ileri sürmüşlerdir. İnsanların taptığı güneş, konuşma dilinin ilk fonemini oluşturduğundan kurama bu ad verilmiştir. Bu kuram Atatürk'ün dil çalışmalarında da yer aldığı için, Türkçenin Sümerce ile ilgisini açıklamayı hedefleyen çalışmalar yapılmıştır.

# Dil Türleri

Dil adını verdiğimiz toplumsal olgu, özeliklerine ve kullanımlarına göre değişik adlar alırlar. Kültür dili, bilim dili,  l  dil, doğal dil, yapay dil, ana dil, standart( l  n l ) dil, yaşayan dil, konuşma dili, resmi dil gibi. Biz ise dil türlerini yedi baŐlık altında toplayacağız.

## a- Ana Dili:

Başlangıçta aileden, yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkide bulunulan çevrelerden öğrenilen, bireyin bilinçaltına inen ve insanların toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir. Adından da anlaşılacağı gibi, çocuk herkesten önce annesinin konuştuğu dilin özelliklerini kazanır. Özellikle bizim toplumumuzda çocuğun anneyle ilişkisi başka toplumlara göre daha uzun sürmekte ve yaşam koşullarının anne ve yakın aile çevresiyle olan bağlılığı ve yakınlığı daha da arttırmaktadır. İnsan ister birden çok dilin konuşulduğu bir çevrede ya da ülkede yaşasın, ister anne ve babası farklı uluslardan gelmiş olsun, bu dillerden ancak biri ana dilidir. İnsan hangi dilde düşünür hangi dilde dünyayı algılıyorsa kişinin ana dili odur. Yani çevreye ana dilimizin penceresinden bakar dünyayı ana dilimizin mantığıyla anlar ve anlatırız. Böylece ana dilimiz bize; evrene ayrı bir bakış, farklı bir anlatış biçimi verir. Toplumla birey arasındaki en güçlü bağı oluşturan dil, ana dildir.

## b-Madde Dili:

İnsanların duygu ve düşüncelerini, konuşma yetenekleri dışında ifade etmelerini sağlayan çiçek, renk, jesti mimik, oyalar, işlemeler, flamalar, dumanla haberleşme, davul sesleri madde dilini oluşturur.

İnsan, duygu ve düşüncelerini konuşma yolu dışında el kol hareketleri mimikleriyle ifade edebilir. Sevgiliye verilen bir kırmızı gülün “seni seviyorum”, pembe gülün “gönlüm sende”, anlamına gelmesi; siyah giysilerin matemi ifade etmesi basit iletişim araçlarıdır. Denizcilerin kullanmış oldukları flamalar, mezar taşlarındaki şekiller de madde dilini oluşturur. Bütün bunlar, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan birer araçtırlar. Fakat hiçbir zaman yeterli anlaşmayı sağlayamazlar.

## c-Konuşma Dili:

İnsanları; diğer canlılardan ayıran en belirgin özelliği, düşünmesi ve düşündüklerini konuşma yeteneği ile aktarmalarıdır. Konuşma dili evde, sokakta günlük hayatta kullanılan dildir. Konuşma dili, yazı dilinden farklı olarak, çeşitli söyleyiş özellikleri taşıyan ve günlük hayatta pratik amaçlı kullanılan dildir. Dil yazıdan ayrı düşünülebilir; ama konuşmadan ayrı olarak düşünülemez. İnsanlar, daha yazıyı bilmeden önce yüzyıllar boyunca konuşarak anlaşabilmişlerdir. Bu yüzden dilin yapısının kavranması, konuşmanın şartlarının bilinmesine bağlıdır

Konuşma dili sosyal çevrelere, coğrafi bölgelere bağlı olarak farklı şekiller gösterebilir. Bu farklar, kelimelerin söylenişiyile bazı ses ve şekil ayrılıkları etrafında toplanır. Dilin kullanım alanı içerisinde, bir ülke içinde bazı bölge ve şehirler ya da bir kavmin farklı kabileleri arasında ayrı konuşma dillerine sahip olabilirler. Bu durumda dilin lehçeleri, şiveleri, ağızları karşımıza çıkar.

**Lehçe:** Bir dilin, bilinen ve takip edilen tarihinden önce, karanlık bir devrinde kendisinden ayrılmış olup, çok büyük ses(fonetik), ve şekil(morfolojik) ayrılıklar gösteren kollarına denir. Ayrılmanın nedeni ekonomik ve politik etkenlerdir; coğrafi ve kültürel nedenler de lehçenin şekillenmesinde rol oynamıştır. Lehçede görülen ayrılıkların neler olduğu konusunda dil bilimcilerin arasında tam bir birlik yoktur. Ancak bu ayrılıkların, sözcükler arasında ses ve şekil bakımından büyük olduğu kesindir. Lehçe, bir bakıma bir dilin yayılma alanının değişik bölgelerde ve ülkelerde kazandığı özel şeklidir.

Çuvaşça, Yakutça, Hallaçça Türkçenin karanlık devirlerinde Türkçeden ayrılmıştır. Bugün bu üç lehçe ayrı bir dil gibi karşımıza çıkmaktadır. Dil bilimcilerin tasnifinde bu üç dili Türkçenin lehçeleri olarak görmekteyiz. Çuvaşlar, Volga Nehrinin iki büyük kolunun birleştiği bölgede otururlar. Çuvaşların nüfusu bir milyona yakındır. Dinleri ise Ortodoks Hristiyan'dırlar. Yakutlar ise Sibirya'nın kuzey bölgesinde otururlar. Nüfusları beş yüz bin civarındadır; Şamanist ve Ortodoks Hristiyan'dırlar. Hallaçlar İran'da yaşayan Müslüman bir topluluktur.

**Şive:** Bir dilin bilinen tarihi seyri içinde ayrılmış olup bazı ses ve şekil ayrılıkları gösteren kollarına denir. Şive, bir kavmin ayrı kabilelerinin birbirinden farklı konuşmalarıdır. Şivedeki ayrılıklar lehçede olduğu gibi fazla değildir. Ses, şekil ve sözcük ayrılıkları lehçeye göre daha küçüktür.

Türkçenin şiveleri hakkında kesin sayı verilememektedir. Bu durum, dil bilimcilerin lehçe ve şivenin nasıl sınırlandırılması gerektiği konusundaki farklı görüşlerden kaynaklanmaktadır.

Türk şive ve lehçelerinin sınıflandırılması coğrafi bölgelere, boylara, ses özelliklerine göre yapılmıştır. En çok benimsenen sınıflandırma da yazı diline göre yapılanıdır. Bugüne kadar yirmi iki Türk şivesi yazıya geçirilmiş; bunlarla ilgili araştırmalar yapılabilmektedir. Bunlar aşağıdaki şekilde gruplandırılmaktadır:

A- Güney – Batı (Oğuz) Grubu

B- Kuzey – Batı (Kıpçak) Grubu

C- Güney – Doğu (Karluk) Grubu

Azeri Türkçesi, Özbek Türkçesi, Uygur Türkçesi, Tatar Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Kazak Türkçesi, Gagavuz Türkçesi, Türkçenin şivelerinden bir kaçıdır.

**Ağız:** Bir şive içinde mevcut olan ve söyleyiş farklılıklarına dayanan küçük kollara; bir memleketin çeşitli bölge ve şehirlerinin sözcükleri söyleyiş bakımından birbirinden ayrılan konuşmalara denir.

Uygur Türkçesinin Lob-Nor, Hoten ağızları; Azeri Türkçesinin Baku, Gence, Şamahı, Tebriz ağızları; Türkiye Türkçesinin Antalya, Kars, Kayseri, Trabzon, Manisa ağızları gibi

**Baba** sözcüğünün Batı Anadolu ağızlarında **buba, bube, babo**; **ağaç** sözcüğünün **ağaç, ayeç**; **geliyorum** sözcüğünün ise **geliom, geliyem, geliyorun, celim** şekillerinde söylenişi yine ağızlar arasındaki ayrılıklardan ileri gelir ve bu ayrılıklar yazıya geçmez, sadece konuşma dilinde kalır.

## -Yazı Dili=Edebî Dil=Ortak Dil:

Bir lehçe veya şive üzerine kurulan, ortak konuşma dilinin, yazışmalarda kullanılarak, okul kitaplarının, bilim ve sanat eserlerinin bununla yazılması sonucu ortaya çıkan dile yazı dili ya da edebî dil denir. Yazı diline ortak dil de diyebiliriz. Çünkü bir ülkede konuşulan lehçe ya da ağızlar içinde yaygınlaşan ve egemen olana verilen addır.

Bir ülkenin yönetim, siyaset ve kültür bakımından önde gelen şehri, diğer bölgeler üzerinde etkili olmaya başlar. Bu bölgede yayımlanan eserler ve resmi yazışmalar, kendi ağız özellikleriyle kaleme alınmıştır. Bundan dolayı baskın duruma gelen bu şehrin ya da bölgenin ağız yazı dil olarak kullanılır. Eski Yunanda Atikte, Arkadya, Dor gibi değişik lehçeler içinde Atikte lehçesi, bu yarımada'nın kültür ve siyaset bakımından merkez oluşu, bütün ülkeye yayılan ortak dili oluşturmuştur. Buna verilen Konie adı da dilbilimde ortak dil anlamında kullanılır. Latince, Roma'nın da içinde bulunduğu Latium eyaletinin lehçesinin ortak dile dönüşmesi sonucunda meydana gelmiştir.

Bizde, İstanbul ağzının durumu da böyle oluşmuştur. Yüzyıllar boyu, İmparatorluğun başkenti olan İstanbul aynı zamanda kültür etkinliklerinin de merkezi olmuş; İstanbul'da toplanan bilim ve sanat adamları İstanbul ağzıyla yazmaya ve konuşmaya önem vermişlerdir.

Dil bilimciler dilden bahsederken dilin iki yönünün bulunduğunu, bu iki yönünün konuşma dili ve yazı dili olduğundan bahsederler. Bu iki yönün arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyarak karşılaştırmışlar; konuşma dilinin temel olup yazı dilinden daha eski olduğunu belirtmişlerdir. Dil yazıdan ayrı olarak düşünülebilir; ama konuşmadan ayrı düşünülemez. Yazı dili ise konuşma dilinin yazıya geçirilmesinden ortaya çıkmıştır. Yazı dili ses, şekil ve cümle bakımından konuşma dilinin işlenmiş ve geliştirilmiş biçimidir. Üzerinde rahatça düşünmek ve işlemek mümkün olduğundan yazı dili kuşaklar boyunca daima geliştirilir ve zenginleştirilir.

Yazı dili ile konuşma dili arasında bazı farklar vardır. Bu farklardan biri dilin yasalarına uyulup uyulmamasıdır. Çünkü hiçbir yazı dili, konuşulan dilin bütün özelliklerini tam olarak yansıtamaz. İnsan karşısındaki kişiyle konuşurken seslidir; sözcükleri gelişigüzel sıralayabilir; düşüncelerini, duygularını karşısındakine aktarırken el kol işaretlerinden, jest ve mimiklerden yararlanabilir. Yanlış kullandığı bir sözcüğü düzeltebilir. Örneğin konuştuğumuz dilde hecelerin belli bir tonu ve söyleyiş şiddeti vardır. Bunları yazıda gösterebilme imkanı yoktur.

Konuşma dili, yazı diline göre daha hızlı değişme ve gelişme içindedir. Konuşma dilindeki değişme ve gelişmeler hemen yazı diline yansımaz. Bu değişimde kısa anlatım, çeşitli vurgulama istekleri gibi ruhsal nedenlerin yanında söyleyişten gelen etkenlerinde payı vardır.

Yazı dilinin, konuşma diline göre toparlayıcı bir özellik taşır. Çünkü konuşma dili birçok lehçe, şive ve ağızlara ayrılır. Yazı dili; konuşma diline bağlı olarak gelişmekle birlikte, tamamen konuşma diline bağlı kalmaz. Bağlı olduğu konuşma dilinin dışındaki farklı şive ve ağızlardan gelme sözcükleri ve şekilleri bünyesine alıp, başka kaynaklardan yararlanarak ülkenin ortak dili haline gelir.

Yazı dilinin tarihini incelemek kolaydır; çünkü yazıya geçmiştir. Elimizde belgeler bulunur. Bu belgelerden dildeki gelişme ve değişimler izlenebilir. Konuşma dilinde bu olanak söz konusu değildir. Konuşma dilinin tarihi gelişimini; ancak, özel yazılmış kitaplardan izleyebiliriz ki, geçmiş devirlerde bu yolda yazılmış kitap sayısı azdır.

## d-Özel Dil:

Bir toplumda, kişilerin içinde bulunduğu sınıfa, yaşa, özellikle mesleğe göre belirlenen dillerdir. Toplum içinde söyleyiş nitelikleri üzerinde durulmasa da söz varlığı açısından birbirine yaklaşan, aynı şeylere ilgi duyan, belli kesimlerde değer verilenlerden ayrı kavramlara önem veren, kimi şeyleri kendine özgü biçimde dile getiren gruplar vardır. Bu grupların başında, meslek birliğinden oluşanları saymak gerekir. Doktor dili, denizci dili, terzi dili bunlara örnek olarak verilebilir.

Doktorların, çoğu yabancı ögelerden kurulu bir ortak dilleri vardır ki, bunlar doktorlukta kullanılan terimlerden ve kendi alanlarıyla ilgili sonradan oluşturulan sözcüklerden oluşur.

Alabanda, siya, baştan kara gibi sözcükleri denizciler; deniz, rüzgâr ve gemiye ait kavramları denizcilerin dili olarak kullanırlar. Bu kullanım biçimleri doğal olarak günlük yaşamlarında kullandıkları konuşma diline de yansır. Terzilerin kullandığı, reglan, evaze, envelop, kup gibi herkesin anlayamayacağı çoğu yabancı kökenli pek çok sözcük vardır.

## e-Argo:

Fransızca “argot” sözcüğünden dilimize geçmiş olan argo; her ülkede her dilde görülen belli bir sosyal sınıf veya grubun kullandığı, farklı bir biçimde anlaşmayı sağlayan özel dile denir.

Argo sınıf dili, meslek dili, avcı dili, asker dili, öğrenci dili, gemici dili, tüccar dili, marangoz dili, matbaacı dili, hukuk dili gibi belli bir grup tarafından bütün diller içinde bulunan ve kullanılan özel dil sınıfındandır. Özellikle Fransa, İtalya, İngiltere, Almanya gibi ülkelerde bu konuyla ilgili çeşitli araştırmalar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir.

Genelde toplumun aşağı tabakasında kullanılan argo, hemen her ülkede, okumuş, yetişmiş kişiler arasında da tutunabilmekte, ayrıca bunlar arasında argonun değişik türleri de ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı argo ulus sınırı tanımaz.

Argo gelişmiş, oldukça sanatlı ve çoğu kez nükteli bir dildir. Argonun söz varlığı, ortak dilin sözcüklerine özel anlamlar vermek, kimi sözcüklerde bilinçli değişiklikler yapmak, eskimiş öğelerden aynı dilin lehçelerinden ve yabancı kökenli öğelerden yararlanmak yoluyla meydana getirilir.

Argo, özel bir dil olmasına rağmen, argoya ait isimler, fiiller, sıfatlar, deyimler gibi kelimelerin yazı diline geçtiği de görülmektedir. Özellikle eylem çekimlerindeki küçük ayrımlar ve ufak değişiklikler dışında, argonun dilbilgisi yönünden ana dilden ayrıldığı söylenemez. Ancak bu özel dilin en önemli özelliği, sürekli değişmesidir. Bundan on yıl önceki argoda geçen ögeler bugün unutulmuştur. Bugünkülerin yerini de, zamanla yenileri alacaktır. Argo toplum içindeki modalardan, ilişki kurulan yabancı dillerden, önem kazanan çeşitli kavramlardan sürekli yararlanmakta ve değişmektedir.

Konuşanlar dışındaki kişilerce anlaşılmaması için sözcüklerin bozulmuş biçimlerinden oluşturulan ve yine bir zümreye özgü olan özel dil türü de **jargon**'dur. Ahmet Caferoğlu'nun Erkilet erileri (gezici manifaturacıları) arasında konuşulan dili inceleyen yazısında dilce adını verdiği dil, jargona yaklaşmaktadır. Bu gezici esnafın, kendi aralarında alıcıların anlayamayacağı biçimde konuşma isteklerinden doğan bu dil; ortak dilin öğelerinin değiştirilmesi ve yabancı dillerden alınan öğelerin katılmasıyla oluşturulmuştur.

Fiziksel bir işlemi anlatan **“kaynatmak”** sözcüğü argoda : “1- Tatlı tatlı sohbet etmek, muhabbet etmek, konuşmak; 2- İz bırakmadan yok etmek; 3- Borcunu ödememek.” anlamlarında kullanılır. **“Bitirmiş”** sözcüğü: “1- Tecrübeli, 2- Açıkgöz.” anlamındadır. Öğrenci argosunda **“çakmak”**, “Sınıfta kalmak.”; **“inekleme”**, “Çok çalışmak”; şoför argosunda **“gazlamak”**, “Acele uzaklaşmak, çekip gitmek.” yaygınlaşmış örneklerdir.

## f-Yapma Diller:

Yeryüzündeki insanların farklı dilleri konuşmaları, insanlar arasında kurulan çeşitli ilişkilerde önemli sorunlar ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple, yeryüzündeki insanların tamamının konuşup, kullanabileceği bir yapma dili oluşturmak için denemeye girişilmiştir.

Toplumu toplum yapan, bireyin toplumla bağlarını oluşturan ve bilinçaltına inen, kültürün en önemli ögesi olan ana dilin yerini yapma bir dilin alması ve benimsenmesi olanaksızdır. Dil bilginleri de yapma dillerin tutunup, gelişme şanslarının olmadığı kanısında birleşmektedirler. Yapma dillerin, ancak birer ikinci dil, uluslararası ilişkilerde anlaşma ve çalışmalarda yardımcı dil, olarak yararlanılması gerektiği görüşünü savunurlar.

Polonyalı doktor L.L. Zamenhof (1878-1887) tarafından on altı kurala dayandırılan Esperanto bu yapma dillerin en çok bilineni ve yaygın olanıdır. Zamenhof farklı uluslardan çocukların okuduğu bir okula gitmesi ve çok küçük yaşlarda anlaşma güçlüğü çekmiş olması, onu bu yola itmiştir. Esperanto sözcüğünün bu dildeki anlamı “ümit eden”dir

Yapma dillerin diğer örnekleri arasında J. M. Schleyer’in 1879 yılında yaptığı Volapük’ü; Fransız dilcisi L. De Beaufront’un, arkadaşlarıyla hazırladığı Ido’yu, Universal ve Occidental adlı dilleri de gösterebiliriz.

Bizde de Mehmet Muhittin’in tarafından 1580’de bütün insanların, hiç olmazsa bütün Ortadoğu uluslarının anlaşmalarını sağlamak üzere bir yapma dil meydana getirmiş ve bu dile Bâlîbilen adı verilmiştir.